

Ebolan varjossa

Länsi-Afrikassa leviävä verenvuototauti ebola on kasvamassa tuhoisaksi epidemiaksi. Senegalissa asuva suomalainen Marika Vaccariello pelkää joutuvansa eroon miehestään.

Teksti Heini Kilpamäki

Kuvat LK/AFP Photo/Seyllou, Viljami Huhtala

Senegalissa YK-harjoittelijana työskentelevä suomalainen Marika Vaccariello, 30, desinfioi käsiään hermostuneesti. Naapurimaassa Guineassa riehuu historian pahin tunnettu ebola-epidemia, joka on surmannut tänä vuonna jo 86 ihmistä.

Toistaiseksitautia ei oletavattu Senegalissa.

"Olen aidosti peloissani siitä, että ebolaleviäätkin," Vaccariello sanoo.

Epidemia on maassapäivittäinen puheenaihe. Paikallinen mediaseuraataudin leviämistä jaihmiset puhuvat siitä keskenään. Vaccariello ihmettelee, miksi paniikkieinäykatukuvassa. ▶

Marika Vaccariello on jo harkinnut lähtöä takaisin Suomeen ebolan takia.

Lääkärit ilman rajoja -järjestön työntekijät kantoivat ebola-viruksen uhria Guekedoussa Guineassa huhtikuun alussa.

”Ihmiset eivät vaikuta tavallista hermostuneemmilta, vaankäyvät normaalisti töissä jätoreilla. Juodaan jopa samoista juoma-astioista.”

Taudin leviäminen on silti läntisessä Afrikassa erityinen huolenaihe. Guinean lisäksi tauti on levinnyt naapurimaihin Liberiaan, Sierra Leoneen ja mahdollisesti Maliin. Senegal on sulkenut Guinean puoleisen rajansa estääkseen taudin etenemisen. Samoin on tehnyt Liberia.

”Tauti voi jo olla maassa, mutta sitä ei vielä tiedetä tai siitä ei ole ehditty tiedottaa. Senegalissa on paljungiinealaisia, mutta paikalliset eivät suhtaudu heihin yhtään eri tavalla kuin ennen. Lähinnä itse mietin, mahtaisiko

kaita kouristelukohtauksia. Tautiin liittyy myös raju sisäinen ja ulkoinen verenvuoto. Siihenuhriusein menettyykin kolmen päivän sisällä ensimmäisistä oireista.

Ebolaan on sairastunut kaikkiaan liki 2 500 ihmistä, ja heistä on kuollut lähes 70 prosenttia.

Nyt epidemia on siirtynyt uudelle maantieteelliselle alueelle, eikä siihen ole siksi varauduttu.

”Ebola-epidemia toivottavasti harvinaisia, ja epidemiologiasta tietoa virukselle altistumisesta kertyy vain epidemian aikana. Myös tutkimisen vaarallisuus tekee sen, että ebolasta tiedetään melko vähän”, johtava asiantuntija Carita Savolainen-Kopra Terveyden ja hy-

Paikalliset tyynenä

Kansainväliset avustajat järjestötoivat tarjonneet muun muassa lääkeapua ja auttaneet tiedon välittämisessä epidemia-alueella. Näin varmistetaan oikeat torjuntatoimet ja vähennetään paikallisten pelkoa.

Marika Vaccariello kuitenkin kertoo, että Senegalissa on annettu ristiriitaista tietoa siitä, miten ebola tarttuu. Hänelle ei ole esimerkiksi selvää, tarttuuko ebola ilmasteitse vai ei.

”On annettu huonosti ohjeita siitä, miten ebolalta voi suojautua. Uskokseni se ei tartu hirveän helposti, kuten flunssa. Olen silti epä tietoinen siitä, voinko saada taudin kos-

”Tuntuu aika hurjalta, jos päätän lähteä ja sanoa miehelle hyvästit. Ei ole varmaa, näemmekö enää, jos ebola tulee.”

jollakullakohtaamalla giinealaisella olla ebola.”

Mikäli ebola tulee Senegaliin, Vaccariello harkitsee lähtevänsä takaisin Suomeen. Matkassa on yksi mutka. Hän on naimisissa senegalilaisen miehen kanssa, joka joutuisi jäämään maahan.

”EU on tehnyt afrikkalaisten Eurooppaan pääsyn hankalaksi, vaikka kyseessä olisi aviopuoliso. Tuntuu aika hurjalta, jos päätän lähteä ja sanoa miehelle hyvästit. Ei ole varmaa, näemmekö enää, jos ebola tulee.”

Kolmessa päivässä

Ebolaan ei ole lääkitystä tai rokotetta. Tuhoisimmat nykyiset viruskannat tappavat peräti 90 prosenttia sairastuneista.

Ensimmäisen kerran tauti tavattiin nykyisen Zairen alueella Ebola-joella vuonna 1976. Taudin aiheuttaja on Ebola-virus, joka kuuluu ebola- ja marburgviruksiin kuuluva ebola, joka itää ihmisessä 2–21 päivää. Taudin oireet muistuttavat aluksi flunssaa: sairastunut kärsii korkeasta kuumesta, vatsakivusta ja päänsärystä.

Taudin loppupuolella potilas alkaa oksentaa, ripuloida ja saada voimak-

vinvoiminnan laitokselta (THL) sanoo.

Setiedetään, että ebola tarttuu ruumiinnesteiden, muun muassa hien, syljen ja veren välityksellä. Ilmasteitse se ei tartu.

Sairastuneisiin ihmisiin ja eläimiin ei kannata olla kosketuksissa, sillä ebola tarttuu sairastuneesta, kuolleesta ja jo toipuneesta potilaasta.

Yksisyyttä taudin leviämiseen ovat olleet giinealaiset hautajaiskäytännöt. Hautajaisissa on tapanakosketellavainajia osana surutyötä. Tällä hetkellä Guineassa on kielletty taudin uhrien julkiset hautajaiset.

”Tärkeintä ovat torjuntatoimet ja se, että kaikki sitoutuvat noudattamaan samoja sääntöjä. Tällä tavoin epidemiat on aiemmin saatu kuriin, ja ne ovat rajoittuneet paikallisiksi.”

Rajojen sulkeminen estää jonkin verran taudin leviämistä.

Maasta toiseen kuitenkin kulkee sairastuneita eläimiä, kuten apinoita ja lepakoita, jotka kantavat tautia.

”Tautia on vaikea estää, kun sitä esiintyy eläimillä. Paikan päällä kannattaa välttää kosketusta villieläinten kanssa. Erityisesti maastossa liikkuessakin kannata koske kuolleisiin eläimiin.”

Jos ebola leviää Senegaliin, Marikan aviomiehen Serignen on vaikea enää päästä Eurooppaan.

LÄHDE: ECDE/WHO REGIONAL OFFICE FOR AFRICA

Fiktiosta todellisuudeksi?

EBOLAN MAHDOLLINEN leviäminen Suomeen on ollut esillä myös suomalaisessa fiktiokirjallisuudessa. Muiden muassa Ilkka Remes on käsitellyt pandemian mahdollisuutta kirjoissaan *Ikiyö* (2003) ja *Riskiraja* (2010).

Ennen Remestä aiheeseen on tarttunut Taavi Soininvaara teoksellaan *Ebola-Helsinki* (2001).

Soininvaara opiskeli trilleriä kirjoittaessaan paljon tietoa ebola-viruksesta ja sen toiminnasta. Kirjassa ebola saapuu Helsinkiin filippiiniläisten apinoiden mukana.

Miltä Guineaan sen naapurimaihin levinnyt ebolaepidemia kuulostaa Soininvaarasta?

”Olen seurannut aihetta vain otsikoiden tasolla. Kyllä se uhkaavalta tuntuu, vaikka ei vielä pandemiasta puhutakaan. Afrikassa ei ole kaikkein paras teknologinen taso ehkäistä taudin leviämistä. Täytyy toivoa, että kansainväliset avustusjärjestöt tarjoavat aktiivisesti apuaan, kuten jo näyttää käyneenkin.”

Fiktiolla ei ole Soininvaaran mukaan tois-taiseksi vaaraa muuttua todeksi Suomessa.

”Paikalliset eivät matkustele sieltä hirveästi, eivätkä nämä maat ole suuria turistikohteita. Tilanne olisi aivan erinäköinen, jos ebolaa tavattaisiin Euroopassa ja Pohjois-Amerikassa, joissa matkustetaan enemmän.”

kettuanihedelmää, jota ebolaansairastunut on koskenut ennen minua.”

Vaccariellon mukaan länsimaalaiset ovat Senegalissa enemmän peloissaan viruksesta kuin paikalliset. Tämä selittyy kulttuurieroilla.

”Toisinkin Euroopassa ja Pohjois-Amerikassa, afrikkalaiset ovat tottuneet kuolemanvakaviinsairauksiin ja siihen, ettei niitä pystytä hoitamaan. Monen ystävä tai perheenjäsen on kuollut malariaan ja muihin epidemioihin.”

Länsimaalaiset ovat lisäksi erilaisessa asemassa suhteessa paikallisiin. Heillä on varaa ja mahdollisuuksia matkustaa pois epidemia-alueelta.

Paikalliset käsittelevät taudin uhkaamustanhuumorin keinoin. Se on tapa pärjätä, kun pelottaa.

”Olemme tehneet ebolasta vitsein. Jos joku yskäisee, kommentoin: ebola. Ja jos joku ei pese käsiään ja koskee minuun, sanon että älä tartuta minuun ebolaa. Yhden kaverin bravuuri on viime päivät ollut ojenta käsi ikään kuin kättelyä varten ja samalla esitellä itsensä ebolana.”

Eurooppa säästynyt

Maaliskuussa uutisoitiin kanadalaisesta miehestä, joka eristettiin Libe-

riasta palattuaan, sillä hänellä epäiltiin olevan ebola. Vaikkamyöhemmin kävi ilmi, ettei mies kantanut ebolaa, alkoi spekulatio siitä, voisiko tauti levitä myös muualle maailmaan.

Euroopassa eniten ebolaan on reagoinut Ranska. Ranskan terveysministeri on vannottanut lääkäreitä tarkkailemaan ebolan oireita, jotta se pystyttäisiin eristämään ja hoitamaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa.

Syy juuri Ranskan reagointiin selittyy Guinean ja Ranskan läheisillä suhteilla. Ranska teki Guineasta siirtomaansa vuonna 1891. Guinea itsenäistyi vuonna 1958, muttamaan pääkieli on yhä ranska.

Maailman terveysjärjestö WHO ja Euroopantartuntatautivirasto ECDC eivät usko, että epidemia leviää Eurooppaan.

”Tällä hetkellä ei ole matkustamisrajoitteita ebola-alueelle, mutta kannattaa käyttää omaa harkintaa,” THL:n Carita Savolainen-Kopra sanoo.

”Mikäli Suomeen saapuu ebolaa sairastava matkustaja, ensisijasta on eristää hänet muistaihmisistä. Sitten ebolaahoidetaan sen oireiden edellyttämällä tavalla.”ⁿ